

УДК 37.014.5:37.014.3

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-74-47-52>

НАТАЛІЯ ЗАРІЧАНСЬКА

<https://orcid.org/0000-0002-5636-1900>

natazarvin@gmail.com

кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ОЛЕНА ПОП

<https://orcid.org/0000-0001-7284-9685>

lenpop2008@gmail.com

кандидат педагогічних наук, старший викладач
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

У статті досліджено деякі аспекти формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх військових перекладачів. Доведено, що формування комунікативної компетентності майбутніх військових перекладачів у процесі фахової підготовки окреслює отримання низки спеціальних знань, умінь і навичок, професійного досвіду та якостей, норм поведінки.

Зроблено висновок, що комунікативна компетентність майбутнього військового перекладача – це інтегративне особистісне утворення, що розглядається як результат сформованості професійних компетенцій і особистісних якостей майбутнього військового-перекладача, які дозволяють установлювати психологічний контакт із оточуючими.

Ключові слова: компетентність, професійна діяльність, майбутній військовий перекладач, комунікативна компетенція, іншомовна комунікативна компетенція.

NATALIYA ZARICHANSKA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University,
Ostrozhske str., 32, Vinnytsia

OLENA POP

Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University,
Ostrozhske str., 32, Vinnytsia

SOME ASPECTS OF FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE MILITARY TRANSLATORS

The article examines some aspects of the formation of foreign language communicative competence of future military translators. The analysis of psychological and pedagogical literature confirmed that today there is no single approach to the interpretation of the concept of "competence". It is proven that the formation of communicative competence of future military translators in the process of professional training outlines the acquisition of special knowledge, abilities and skills, professional experience and qualities, norms of behavior. This process is carried out in higher military educational institutions and provides the possibility of successful language and speech activities in the military education system.

It was concluded that the communicative competence of the future military translator is an integrative personal formation, which is considered as the result of the formation of professional competencies and personal qualities of the future military translator, which allow establishing psychological contact with others. Foreign language communicative competence is considered, on the one hand, as the ability to communicate in a foreign language, correctly applying the system of language, speech and stylistic norms, as well as rules of communicative behavior, according to communication situations, and on the other hand, as readiness for foreign language communication and translation.

Also, foreign language communicative competence embodies the actualization of foreign language competences as basic skills, involves readiness for their manifestation, knowledge of the content of competences, experience of demonstrating competences in various standard and non-standard situations, attitude to the content of competences and the object of their application, emotional and volitional regulation of the process and the result of the application of competencies. This competence contributes to the development of personal qualities, increasing the level of interest in mastering a foreign language and satisfying emotional needs, and is also an effective means of forming the personality of a future military translator.

Key words: competence, professional activity, future military translator, communicative competence, foreign language communicative competence.

Інтеграція України в європейський та світовий освітній простір, розширення міжнародного військового співробітництва та посилення міжнародних, економічних і культурних зв'язків зумовили зростання потреби в іншомовній підготовці курсантів вищих військових навчальних закладів. Головна мета такої підготовки полягає не лише в адаптації слухачів до соціальних змін, а й в активному впливі на них і практичному використанні отриманих знань в умовах, які потребують навичок іншомовного спілкування.

Формування іншомовної комунікативної компетентності полягає в такому володінні іноземною мовою, яке дозволяє використовувати її для задоволення професійних потреб, реалізації особистих ділових контактів і подальшої професійної самоосвіти та самовдосконалення.

У педагогічній науці накопичено значний досвід підготовки майбутніх викладачів іноземних мов і фахівців з перекладу для успішної комунікативної діяльності. Зокрема, поняття і сутність педагогічної комунікації вивчали О. Аршавська, О. Боровець, Н. Гез, Н. Гончарова, М. Заброцький, О. Казарцева, С. Максименко, Л. Петровська, С. Петрушин, Г. Рурік, С. Савіньон, О. Скворцова, Ю. Федоренко.

Існують різні підходи до окреслення сутності іншомовної комунікативної компетентності, зокрема цій тематиці присвячено роботи таких науковців, як Н. Копилова, С. Ніколаєва, І. Секрет, І. Ставицька та ін. Різні аспекти проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності в педагогіці та методиці викладання іноземних мов і перекладу досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: А. Андрієнко, Л. Біркун, В. Борщовецька, Ч. Брамфіт, Н. Гез, Р. Джонсон, Г. Китайгородська, С. Козак, О. Павленко, Є. Пассов, Н. Пруднікова, Т. Симоненко, Н. Сура, О. Тарнопольський, Д. Хаймс, Н. Чернова та інші.

Метою статті є виявлення особливостей іншомовної комунікативної компетентності у процесі підготовки майбутніх військових перекладачів.

У дослідженні було використано такі теоретичні методи: аналіз і вивчення психолого-педагогічної, методичної та спеціальної літератури, інформаційних джерел з проблеми дослідження; аналіз практик викладання іноземної мови в підготовці майбутніх військових перекладачів.

Формування комунікативної компетентності стає основною метою навчання майбутніх військових перекладачів. Дослідники по-різному трактують це поняття або ж дефініцію.

Аналіз досліджень дозволяє визначати комунікативну компетентність як міждисциплінарний феномен, у тлумаченні якого відсутня чітка стандартизація. Існує декілька причин невизначеності цієї категорії:

- термінологічні особливості словосполучення «комунікативна компетентність» за рахунок специфіки першого елемента;
- багатаспектність даної категорії, що характеризується самостійністю її компонентів, яка також є поєднанням особистісних якостей, типів поведінки, індивідуалізації спілкування;
- особливості перекладу цього терміну, адже у вітчизняній науковій літературі англійський термін «*communicative competence*» визначається як «комунікативна компетенція» і як «комунікативна компетентність».

Поняття «комунікативна компетенція» вперше було використано Д. Хаймсом у 1966 р. Учений розробив теорію навчання мови й визначив комунікативну компетенцію як внутрішнє знання ситуативної доцільності мови [8, с. 35]. Комунікативна компетентність трактується вченими як здатність людини встановлювати та підтримувати комунікацію з іншими людьми. Складовими комунікативної компетентності є сукупність знань та умінь, що забезпечують ефективний хід комунікативного процесу. Комунікативна компетентність визначається як рівень опанування нормами спілкування, засвоєння соціально-психологічних стандартів, стереотипів поведінки та опанування технікою спілкування.

Отже, комунікативну компетентність можна розглядати як сукупність знань, умінь і навичок, що виявляються в комунікативних діях та забезпечують ефективність взаємодії з оточуючими.

З точки зору лінгвістики, комунікативна компетентність – це знання про мову, навички та вміння застосовувати їх у комунікаційних ситуаціях (Н. Гез, О. Казарцева, С. Мартиненко, Г. Рурік, Ю. Федоренко), тобто подана дефініція включає майстерне володіння мовою, фонетичними, орфоепічними, морфемними, лексичними та синтаксичними вміннями. Адже одна з головних функцій вчителя – інформаційна (донесення до учнів певних фактів, теорій, закономірностей). Тільки завдяки знакам та знаковим системам можливо передати інформацію.

Знакова система, звісна річ, є вербальною чи невербальною. Відповідно і комунікативну компетентність можна розглядати з такої точки зору. Вербальна компетентність вирізняється лексичною та синтаксичною вправністю, умінням точно, влучно та адекватно оцінювати ситуації, правильно використовувати слова та речення в діалогічному та монологічному мовленні.

Невербальна компетентність поєднує вміння використовувати міміку, пантоміміку (жести, пози, рухи), інтонацію, зоровий контакт, розміщення (зокрема, дистанцію). Ці способи допомагають привернути увагу респондента, висловити своє відношення до співрозмовця та наданої інформації.

Кількість жестів, які можна застосовувати у спілкуванні, вельми різноманітна:

- 1) комунікативні жести (вони заміняють мовлення, тому можуть використовуватись як самостійний виразник інформації: привітання, прощання; погроза, заборона, привернення уваги, запрошення; ствердження, заперечення);

2) підкреслюючі жести (*супроводжують мовлення людини та збільшують ефект сприйняття*);

3) модальні жести (*виразні рухи, що інформують про ставлення до ситуації: незадоволення, здивування, нехвалення, згода, відраза і т.д.*).

Перекладач застосовує в процесі професійної діяльності два види мовлення – монологічне та діалогічне. Без сумніву, для роз'яснення власної позиції, прояву розуміння, ставлення до певних подій, або ж для передачі інформації перекладач застосовує монологічне мовлення.

Розглянемо ближче поняття «*іншомовна комунікативна компетентність*». Сама дефініція «*іншомовна комунікативна компетентність*» була введена в науковий обіг Д. Хайзмом, який визначав її як знання, які забезпечують індивіду можливість здійснення функціонально спрямованого мовленнєвого спілкування для досягнення успіху в комунікації в середовищі іншомовної культури [8, с. 65].

Існують різні підходи до окреслення сутності іншомовної комунікативної компетентності, зокрема особистісний, системно-структурний та акмеологічний. Безліч наукових робіт Н. Копилової, І. Секрет, І. Ставицької, С. Ніколаєвої присвячені цій тематиці.

Н. Копилова розглядає цю компетентність із погляду особистісного підходу. На її думку, іншомовна комунікативна компетентність уособлює актуалізацію іншомовних компетенцій як базових навичок, передбачає готовність до їх прояву, володіння знанням змісту компетенцій, досвідом демонстрації компетенцій у різноманітних стандартних і нестандартних ситуаціях, ставлення до змісту компетенцій та об'єкту їх застосування, емоційно-вольову регуляцію процесу й результату застосування компетенцій.

У межах системно-структурного підходу, іншомовна комунікативна компетентність визначають як систему, складовими якої є: комунікативні та пізнавальні здібності, пізнавальна активність, мотивація, креативність та готовність до іншомовної комунікації.

З точки зору акмеологічного підходу, іншомовна комунікативна компетентність становить багаторівневу інтегральну особистісну властивість, яка надає можливість висувати та ефективно вирішувати задачі та проблеми різного рівня складності під час іншомовної взаємодії.

Не спростовуючи доцільності наведених суджень, хотіли б звернути увагу на те, що вони певною мірою ускладнюють прикладне вивчення іншомовної компетентності майбутніх викладачів. Адже воно потребує чіткого визначення та виокремлення структурних компонентів, критеріїв і ознак її сформованості. За першого підходу ця компетентність постає як комплекс певних компетенцій, за другого – як система, за третього – як багатоступенева інтегральна особистісна властивість.

Більш виваженим є трактування іншомовної комунікативної компетентності як інтегративного особистісно-професійного утворення, яке втілюється в психологічній та технічно-операційній готовності особистості до виконання продуктивної та ефективної професійної діяльності із використанням засобів іноземної мови або ж в умовах іншомовної культури, що забезпечує ефективну взаємодію з навколишнім середовищем. Так визначає іншомовну комунікативну компетентність І. Секрет. У цьому тлумаченні вбачаємо тісний зв'язок між професійною компетентністю та іншомовною комунікативною компетентністю, що в комплексі забезпечують ефективність виконання професійної діяльності [5].

І. Ставицька наголошувала на тому, що іншомовна комунікативна компетентність – основна складова професійної компетентності особистості. Іншомовна комунікативна компетентність відзначається сукупністю знань, умінь і навичок, готовністю спілкуватися із представниками інших культур. При цьому варто зазначити, що знання іноземної мови – це лише один із елементів іншомовної комунікативної компетентності, оскільки поруч із умінням практично володіти мовою, важливе значення має також готовність до розуміння соціокультурного портрету країни досліджуваної мови та її носіїв, мовний такт і соціокультурна ввічливість [6, с. 284–285].

Інша дослідниця С. Ніколаєва під іншомовною комунікативною компетентністю вбачає здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання. Вона базується на знаннях, навичках і вміннях, проте обов'язково охоплює особистісне ставлення до них людини, а також її досвід, який допомагає «вплести» ці знання в те, що вона вже знала, та спроможність особистості збагнути життєву ситуацію, в якій вона зможе знання застосувати [4, с.12].

З цих формулювань можна зробити висновок про те, що іншомовна комунікативна компетентність – це інтегративне утворення особистості, яке включає майстерне володіння іноземною мовою, сукупність знань, вмінь, навичок та готовність до міжкультурного спілкування й розуміння соціокультурного портрету країни, що вивчається.

У науково-педагогічній літературі не існує єдиного підходу також щодо визначення структури іншомовної комунікативної компетентності.

Дослідження на цю тематику знаходимо у працях М. Кенела, Н. Бідюк, Н. Завінченка, А. Хуторського та О. Чорної.

До складу іншомовної комунікативної компетентності входять такі компоненти:

- *гностичний* (система знань про сутність, особливості та стилі іншомовного спілкування, зокрема професійного);
- *комунікативний* (комунікативні, експресивні та перцептивно-рефлексивні вміння; культура мовлення);

• *емоційний* (позитивна установка на спілкування; розвинуті емпатія та рефлексія; високий рівень ідентифікації з відповідними професійними та соціальними ролями) [2, с. 377].

М. Кенел виділяє наступні компоненти іншомовної комунікативної компетентності:

- *дискурсивна компетентність* (здатність об'єднувати окремі речення у зв'язне усне або письмове повідомлення, дискурс, за допомогою різноманітних синтаксичних та семантичних засобів);

• *соціолінгвістична компетентність* (здатність реалізувати мовленнєвий акт та дискурс згідно з певним соціолінгвістичним контекстом іншомовної комунікації);

• *стратегічна компетентність* (здатність вибирати адекватну стратегію дискурсу заради підвищення ефективності іншомовної комунікації);

• *лінгвістична компетентність* (здатність розуміти та продукувати раніше засвоєні або ж аналогічні їм висловлювання; потенційна здатність сприймати нові висловлювання іншомовного середовища) [3, с. 90].

Н. Бідюк аналізує структуру іншомовної комунікативної компетентності як сукупність *цілей навчання* у різних видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, говорінні, читанні, письмі), *знань* (мовленнєвих, мовних, паралінгвістичних, лінгвонародознавчих, морально-етичних), *навичок, умінь* (мовних, мовленнєвих, комунікативних, гностичних, перцептивних, паралінгвістичних, лінгвонародознавчих, організаційних) та *досвіду* (комунікативного, методичного, технологічного) як результату комунікативної діяльності в спілкуванні [1, с. 160].

У «Плані дій щодо створення єдиного європейського індикатора провідних компетентностей» (*The European Indicator of Language Competence*) іншомовна комунікативна компетентність має три компоненти:

• лінгвістичну компетентність (система внутрішньо-засвоєних комунікантом знань щодо функціонування іноземної мови, що проявляється в їх використанні в мовленнєвій діяльності);

• соціальну компетентність (складається з соціокультурної, соціолінгвістичної та професійної складових, що сприяють реалізації основної мети сучасної освіти, відповідно до якої іноземна мова постає засобом соціокультурного розвитку особистості);

• комунікативну компетентність (володіння властивими окремому висловлюванню правилами, які підпорядковуються загальним правилам граматики та забезпечують здатність особистості використовувати мову у спілкуванні) [9].

Американські науковці М. Кенел і М. Свейн в моделі іншомовної компетентності виокремлюють чотири компоненти-компетенції: *граматичну компетенцію* – рівень засвоєння комунікантом граматичного коду, включаючи словниковий запас, правила правопису й вимови, словотворення й побудови речень; *соціолінгвістичну компетенцію* – уміння доречно використовувати і розуміти граматичні форми в різних соціолінгвістичних контекстах для виконання окремих комунікативних функцій (опису, повідомлення, переконання, запиту інформації тощо); *дискурсивну компетенцію*, або *компетенцію висловлювання* – здатність поєднувати окремі речення у зв'язне повідомлення, дискурс, використовуючи для цього різні синтаксичні й семантичні засоби; *стратегічну компетенцію* – здатність використовувати вербальні й невербальні засоби при загрозі зриву комунікації у випадку «недостатнього рівня компетентності комуніканта або через наявність побічних ефектів» [7, с. 5].

Формування комунікативної компетентності майбутніх військових перекладачів у процесі фахової підготовки окреслює отримання спеціальних знань, умінь і навичок, професійного досвіду та якостей, норм поведінки. Цей процес здійснюється у закладі вищої освіти й забезпечує можливість успішної мовної та мовленнєвої діяльності в системі освіти.

У курсантів часто відсутні систематичні знання або ж сформовані вміння професійного спілкування, що вимагає цілеспрямованого формування комунікативної компетентності. Це пояснюється тим, що формування комунікативної компетентності в процесі навчання відбувається фрагментарно, адже основну частину інформації про професійне та особистісне спілкування курсанти отримують з лекційних, практичних і семінарських занять. Конкретні ж уміння та навички формуються стихійно й часто шляхом численних помилок.

Іншомовна комунікативна компетентність – ефективний засіб формування особистості майбутнього військового перекладача. Ця компетентність сприяє розвитку особистісних якостей, підвищенню рівня зацікавленості в оволодінні іноземною мовою та задоволенню емоційних потреб.

Першочергово варто звернути увагу на рівні володіння іноземною мовою курсанта-перекладача. Він має відповідати рівням B2–C1, визначеним у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти.

Володіння іноземною мовою на рівні B2 означає розуміння змісту як загальних та вузькоспеціалізованих текстів, вільне спілкування з носіями мови, уміння чітко формулювати думку стосовно широкого кола проблем, демонструючи власну позицію з приводу почутого, побаченого, прочитаного.

Рівень C1 передбачає володіння іноземною мовою на професійному рівні. Для нього характерні використання широкого спектру складних та об'ємних текстів; швидке та спонтанне мовлення, без труднощів, що пов'язані з підбором мовленнєвих засобів висловлення думок; розуміння; гнучке використання мови для спілкування у професійній сфері.

Формування іншомовної комунікативної компетентності у процесі підготовки майбутніх перекладачів визначає дотримання наступних принципів:

- принцип інтеграції та комплексності навчального процесу;
- принцип цілісності навчального процесу;
- принцип гуманізації навчального процесу, що обумовлюється розкриттям особистісного потенціалу курсанта під час професійної підготовки;
- принцип професійно-орієнтованої комунікативної направленості процесу навчання іноземної мови, що реалізується завдяки використанню ряду методів навчання (комунікативного, аудіолінгвального, аудіовізуального) та форм (ділова гра, моделювання ситуацій, бесіда, «круглий» стіл, дискусія, дебати);
- принцип активізації пізнавальної діяльності;
- принцип підвищення мотивації навчання шляхом використання сучасних комп'ютерних технологій у процесі вивчення іноземних мов;
- принцип інтерактивності, при якому навчання активне та орієнтоване на курсанта;
- принцип автентичності, що проявляється в трьох аспектах: підборі автентичних матеріалів, використанні автентичної методики, проведенні автентичного спілкування в автентичному середовищі;
- принцип інтенсивного використання фонових знань курсантів;
- принцип єдності теоретичної та практичної підготовки;
- принцип забезпечення творчої активності та самостійності курсантів у навчальному процесі.

Набуття іншомовної комунікативної компетентності надасть можливість майбутньому військовому перекладачу виконувати різноманітні завдання:

- розуміти та інтерпретувати зміст матеріалів, отримувати необхідну інформацію, перекладати або реферувати необхідний матеріал;
- здійснювати спілкування на діалогічному та монологічному рівнях;
- здійснювати двосторонній усний і письмовий переклад;
- уміти вільно та точно висловлювати думки рідною та іноземною мовами;
- уміти використовувати засоби сучасних інформаційних технологій під час спілкування.

Проте, процес формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх військових перекладачів повинен бути спрямованим не лише на формування в курсантів здатності до практичного використання іноземної мови в комунікативних ситуаціях різного плану, але й до міжкультурного спілкування.

Отже, за результатами теоретичного аналізу нами встановлено, що комунікативну компетентність можна розглядати як сукупність знань, умінь і навичок, що виявляються в комунікативних діях та забезпечують ефективність взаємодії з оточуючими.

Так само іншомовна комунікативна компетентність майбутніх військових перекладачів – це інтегративне особистісно-професійне утворення з певним рівнем мовної освіти, яке реалізується в психологічній готовності на певній основі до виконання успішної, продуктивної та ефективної професійної діяльності з використанням засобів іноземної мови або в умовах іншомовної культури та забезпечує можливість ефективної взаємодії з оточуючим середовищем.

Іншомовна комунікативна компетентність розглядається, з одного боку, як здатність здійснювати іншомовне спілкування, правильно застосовуючи систему мовних, мовленнєвих та стилістичних норм і правил комунікативної поведінки, а з іншого, як готовність до іншомовного спілкування та перекладу.

Література

1. Бідюк Н. М. Комунікативна компетентність майбутнього вчителя філолога: зміст та структура. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи*: зб. наукових праць третьої Міжнар. наук.-практ. конф. 12–14 лист. 2012 р. Львів, 2012. С. 150–160.
2. Зарічанська Н. В. Реальний стан готовності вчителів філологічних дисциплін до інноваційної діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2012. Вип. 29. С. 374–380.

3. Зарічанська Н. Формування у майбутніх педагогів-філологів професійних умінь і навичок: компетентнісний підхід. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. №5. С. 89–94.
4. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2010. № 2. С.11–17.
5. Секрет І. В. Іншомовна професійна компетентність: проблема визначення URL: <http://vuzlib.com/content/view/322/84> (дата звернення: 04.05.2023).
6. Ставицька І. В. Іншомовна компетентність: місце дефініції у термінологічному полі сучасних наукових суджень. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 4 (30). С. 280–286.
7. Canal M. From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy. *Language and Communication*. London: Longman, 1983. P. 2-27.
8. Hymes D. On Communicative Competence. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1971. 174 p.
9. The European Indicator of Language Competence. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/the-european-indicator-of-language-competence.html> (Last accessed: 02.05.2023).

References

1. Bidiuk N. M. Komunikativna kompetentnist maibutnoho vchytelia filoloha: zmist ta struktura [Communicative competence of the future teacher of philology: content and structure]. *Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v suchasni osviti: dosvid, problemy, perspektyvy: zb. nauk. prats tretoi Mizhnar. nauk.-prakt. konf. 12–14 lyst. 2012 r. Lviv, 2012. S. 158–160.*
2. Zarichanska N. V. Realnyi stan hotovnosti vchyteliv filolohichnykh dystsyplin do innovatsiinoi diialnosti [The real state of readiness of teachers of philological disciplines for innovation]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. 2012. Vyp. 29. S. 374–380.
3. Zarichanska N. Formuvannia u maibutnikh pedahohiv-filolohiv profesiinykh umin i navychok: kompetentnisnyi pidkhid [Formation of future teachers-philologists of professional skills: competence approach]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*. 2014. №5. S. 89–94.
4. Nikolaieva S. Yu. Tsili navchannia inozemnykh mov v aspekti kompetentnisnoho pidkhodu [Objectives of teaching foreign languages in the aspect of competence approach]. *Inozemni movy*. 2010. № 2. S.11–17.
5. Sekret I. V. Inshomovna profesiina kompetentnist: problema vyznachennia [Foreign language professional competence: the problem of definition]. URL: <http://vuzlib.com/content/view/322/84> (data zvernennia: 04.05.2023).
6. Stavytska I. V. Inshomovna kompetentnist: mistse definitsii u terminolohichnomu poli suchasnykh naukovykh sudzhen [Foreign language competence: the place of definition in the terminological field of modern scientific judgments]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. 2013. № 4 (30). S. 280–286.
7. Canal, M. From Communicative Competence to Communicative Language Pedagogy. *Language and Communication*. London: Longman, 1983. P. 2-27.
8. Hymes D. On Communicative Competence. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1971. 174 p.
9. The European Indicator of Language Competence. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/the-european-indicator-of-language-competence.html> (Last accessed: 02.05.2023).

УДК 378.147 [355/359+305] (043)

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-74-52-60>

РУСЛАН МУСЕВИЧ

orcid.org/0000-0002-6110-5952

akademikusck@ukr.net

старший викладач

Національна академія Національної гвардії України

майдан Захисників України, 3, м. Харків

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НА ЗАСАДАХ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ

У статті описано модель методичного супроводу формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до професійної взаємодії з військовослужбовцями на засадах гендерного підходу. Доведено, що процес інституалізації гендерної політики є унікальним у кожному вищому військовому навчальному закладі і він залежить від: рівня відповідності установчих та нормативних документів ЗВО законодавству України з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; наявності у функціональних обов'язках персоналу ЗВО обов'язків щодо реалізації гендерної політики відповідно до специфіки функціональних обов'язків; ефективності системи протидії сексуальному та гендерно зумовленому насильству; ефективності системи контролю за якістю та повнотою реалізації гендерної політики у ЗВО; якості проведення гендерного аналізу.

Ключові слова: модель методичного супроводу, гендерний підхід, готовність майбутніх офіцерів, Національна гвардія України, освітній процес.